

KJJK ainekava põhikoolile	Ainevaldkond: eesti keel ja kirjandus Õppeaine: kirjandus
Kooliaste: II	Klass: 5. kl Tundide arv nädalas: 2 t
Õppeaine kirjeldus (sh ainespetsiifikast lähtuvad erisused)	
<p>Kirjanduse ainetundides loeb õpilane lususalt ja mõttestatult laste- ja noortekirjandusteoseid nii eesti kui ka maailmakirjandusest, sealhulgas vähemalt neli tervikteost. Õpilane tutvub eri žanris luule-, proosa- ja draamatekstidega ning kasutab õpetaja juhendamisel põhilisi lugemisvõtteid ja -viise, jälgib ja hindab oma lugemist.</p> <p>Õpilane õpib loetud raamatut ja selle autorit tutvustama ning jagama oma lugemiskogemust. Loetud katkendite ja tervikteoste põhjal õpib laps tundma kultuuri eriilminguid, sealhulgas teatri- ja filmikunsti, pärimus- ja muuseumikultuuri, ning väärtustab nii paikkondlikku kui ka kogu Eestit ühendavat eripärast paljutahulist kultuuri.</p> <p>Õppetöö käigus õpib õpilane tundma ja eristama ilukirjanduse ja rahvaluule põhiliike ning olulisemaid žanre, nimetama nende tunnuseid ja tooma näiteid. Õpilane õpib luuletusi ilmekalt lugema nii peast kui ka õpikust, nimetama luuletuse teema ja kirjeldama selle meeleolu. Õpilane oskab märgata kujundlikku keelt nii luuletustes, proosas kui ka draamatekstides.</p> <p>Tekstikatkendi või tervikteose analüüsimisel õpib laps iseloomustama ja võrdlema tegelasi, kirjeldama nendevahelisi suhteid ning hindama tegelaste käitumist. Tekstimaailm rikastab lapse sõnavara, õpetab järjestama loo sündmusi ning põhjendab toimumisaja ja -koha valikut.</p> <p>Õpilane osaleb arutelus, avaldab ja põhjendab oma arvamust, valib kirjandusteosest rääkides tekstist sobivaid näiteid, teeb koostööd ning annab tagasisidet enda ja teiste esitusele.</p> <p>Õpilane õpib jutustama mõttelt sidusa ja tervikliku ülesehitusega selgelt sõnastatud lugusid, tuginedes kirjanduslikule tekstile, märksõnadele, kavale, tõsielusündmusele või oma fantaasiale.</p>	
Õpitulemused (sh üldpädevused)	Õppesisu

Õpilane oskab:

- klassikaaslastele tutvustada loetud raamatu sisu ja tegelasi;
- loetust kava järgi jutustada;
- moodustada teksti sisu kohta küsimusi; ● määrata teose sündmuste toimumise aega, kohta ja järjekorda;
- leida regilaulust algriimi;

Lugemine:

- lugemise eesmärgistamine;
- lugemiseks valmistumine, keskendunud lugemine;
- lugemistehnika arendamine, häälega ja hääleta lugemine;
- eesmärgistatud ülelugemine;

- leida tekstist ja ise kasutada epiteete;
  - seletada vähemalt viis tööteemalise vanasõna tähendust;
  - jutustada ühte eesti muinasjuttu;
    - kirjutada lühijutu läbielatud sündmusest.
- Õpilane on igal õppeaastal läbi lugenud vähemalt neli tervikteost (raamatut) ning oskab esitada peast vähemalt ühte luuletust.

Üldpädevused

Kultuuri- ja väärtuspädevus

Õpilane:

- austab vaimseid ja kultuuriväärtusi (keele kui rahvuskultuuri kandja tähtsust, keeleoskust kui inimese identiteedi olulist osa);
- väärtustab funktsionaalset kirjaoskust ning arendab teadlikku kriitilist suhtumist teabeallikatesse, sh meediasse;
- kasutab sündmuse, nähtuste või seisukohtade erinevate tahkude väljatoomisel rollimängu, dramatiseeringut, diskussiooni, väitlust, intervjuud vms;
- tähtsustab kirjalike tööde korrektset vormistamist nii paber kandjal kui ka arvutis.

Sotsiaalne ja kodanikupädevus

Õpilane:

- on haaratud klassivestlustesse, paaris- ja rühmatöösse;
- kuulab eesmärgistatult kaasõpilasi ja õpetajat;
- tegutseb kuuldu põhjal, annab kuuldule hinnanguid;
- arendab suulist vestlust ja avaldab arvamust;
- peab kinni rühmasisestest kokkulepetest ja käitumismallidest.

Enesemääratluspädevus

Õpilane:

- oma lugemise jälgimine ja lugemisoskuse hindamine;
- etteloetava teksti eesmärgistatud jälgimine;
- huvipakkuva kirjanduse leidmine ja iseseisev lugemine;
- loetud raamatu sisu ja tegelaste tutvustamine klassikaaslastele;
- lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele;
- koolis soovitatud tervikteoste kodulugemine;
- käsitletava teemaga seotud teabetekstide eesmärgistatud lugemine.

Jutustamine:

- tekstilähedane sündmustest jutustamine kavapunktide järgi;
- iseendaga või kellegi teisega toimunud loo või mälestuspildist jutustamine;
- fantaasialoo jutustamine;
- aheljutustamine.

Teksti tõlgendamise, analüüsi ja mõistmine

Teose mõistmist toetavad oskused:

- küsimuste koostamine (mälu- ehk faktiküsimused);
- küsimustele vastamine tsitaadiga (tekstilõigu või fraasiga), teksti toel oma sõnadega, peast;
- teksti kavastamine (kavapunktid küsi- ja väitlausetena);
- lõikudest kesksete mõtete otsimine ja sõnastamine;
- arutlemine mõnel teoses käsitletud teemal;
- oma arvamuse sõnastamine ja põhjendamine;
- illustratiivsete näidete (nt tsitaatide, iseloomulike detailide vms) otsimine tekstist;
- teose sündmustiku ja tegelaste suhestamine (nt võrdlemine) enda ja ümbritsevaga;

- analüüsib ja kirjeldab ennast ja teisi, annab edasi enesekohast informatsiooni (omadusi, tundeid, mõtteid, võimeid, käitumist);
- kujutab sündmusi ja tegelasi skemaatiliselt, kasutades diskussioonivõrku, loo

- loetu põhjal järelduste tegemine;
- oma mõtete, tundmuste, lugemismuljete sõnastamine;

kaardistamist, sündmuspaiga skeemi, Venni diagrammi vms;

- lööb kaasa töös aktiivõppemeetoditega (rollimäng, dramatiseering, väitlus, suunatud diskussioon jms).

Õpipädevus

Õpilane:

- kaardistab ideid ja kavastab teksti;
- arendab protsesskirjutamise oskust;
- kasutab erinevaid kuulamis- ja lugemisstrateegiaid, nt kaaslase jutu reflekteerimine, kõneleja märguannete tähelepanemine (olulise rõhutamine, näoilmed, žestid), kujutluspiltide loomine (seosed varem kogetuga, antud tegelaste vahel, sündmuspaigates jms);
- teeb märkmeid eesmärgipäraselt (kaart, plaan, joonis, sõnapilv, ajatelg, nimekiri) ja rühmitab infot (tabel, märksõnaskeem vms);
- planeerib efektiivselt oma aega ning püstitab realistlikke eesmäärke.

Matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalane pädevus

Õpilane:

- arendab teabetekstide abil oskust lugeda teabegraafikat;
- koostab teksti põhjal ajatelge, märksõnaskeemi, mõistekaarti, Venni diagrammi, mandalat jms;
- valib info rühmitamiseks, seoste loomiseks ja üldistamiseks sobivad mudelid;
- teeb skeemide/ kirjutamismudelite järgi loetust kokkuvõtet, kirjeldab ja võrdleb sündmusi/ tegelasi nii suuliselt kui ka kirjalikult;
- õpilane arutleb, põhjendab ja argumenteerib skeemide/ diagrammide põhjal loogiliselt; • kirjutab põhi- ja järgarve nii sõnade kui ka numbritega, loeb ning kääneb arvsõnu.

- tundmatute sõnade tähenduse otsimine sõnaraamatust, oma sõnavara rikastamine.

Teose/loo kui terviku mõistmine:

- pea- ja kõrvaltegelaste leidmine, tegelase muutumise, tegelastevaheliste suhete jälgimine;
- minajutustaja kui loo edastaja;
- loomamuinasjutu tüüptegelased;
- sündmuste toimumise aja ja koha kindlaksmääramine;
- sündmuste järjekord.

Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine:

- kõnekäändude ja vanasõnade tähenduse seletamine;
- allegooria: mõistukõnest arusaamine;
- epiteedi ja võrdluse äratundmine ning kasutamine;
- algriimi leidmine rahvalauludest;
- algriimi kasutamine oma tekstis;
- riimide leidmine ja loomine;
- luuletuse rütmi ja kõla tunnetamine;
- oma kujundliku väljendusoskuse hindamine ja arendamine.

Teose mõistmiseks vajaliku metakeele tundmine:

- päevik kui ilukirjandusteose vorm;
- loomamuinasjutu sisutunnused (lugu, tegelased, hea võitlus kurjaga jne);
- tekke- ja seletusmuistendi tunnused;
- müüdi tunnused;
- luuletuse vorm (salm);
- valmi tunnused;
- rahvalaulu olemus;
- animafilmi olemus.

Esitamine:

- esitamise eesmärgistamine (miks, kellele ja mida esitatakse);
- esitamiseks kohase sõnavara, tempo, hääletugevuse ja intonatsiooni valimine;

<p>Ettevõtlikkuspädevus Õpilane: <ul style="list-style-type: none"> koostab õppeaasta jooksul endale õpimapi; </p>	<ul style="list-style-type: none"> luuleteksti esitamine peast; lühikese proosateksti esitamine (dialogi või monoloogina);
---	--

<ul style="list-style-type: none"> aitab korraldada klassi- ja kooliüritusi. <p>Digipädevus Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> kasutab õppetöös moodsat riistvara (fotoaparaadid, nutitelefonid, tahvelarvutid, diktofonid, arvutid) ettekannete tegemiseks ja loovülesannete juures, nt teksti täiendamisel foto või videoga; kasutab kaasaegseid elektroonilisi infootsingutehnikaid; kasutab digitaalseid õigekeelsus- ja sõnavaraallikaid; koostab ja toimetab tekste tekstitöötlusprogrammides, nt Google Drive'is. 	<ul style="list-style-type: none"> draamateksti esitamine ositi; instseneeringu esitamine. <p>Tekstiloomed:</p> <ul style="list-style-type: none"> loomamuinasjutt; tekke- või seletusmuistend, mälestuslugu; loomtegelase kirjeldus; vanasõna(de) põhjal jutukese, ette antud riimide põhjal luuletuse, teose või kujuteldava tegelase päevikulehekülje kirjutamine; sündmustiku või tegelasega seotud kuulutus; • loo sündmustiku edasiarendus, loole uue või jätkuva lõpu vms kirjutamine. <p>Terviklikult käsitletavaid teoseid (valik): • K. Ader “Kui mina olin veel väikene mees”, “Kui mina sirgusin suuremaks”</p> <ul style="list-style-type: none"> A. Kivirähk “Sibulad ja šokolaad” E. Kästner “Veel üks Lotte” A. Lindgren “Röövlitütar Ronja” S. Rannamaa “Kadri” J. Vaiksoo “Neli hommikut ja üks õhtu” • I. Soopan “Kõik poisid ei saa suureks” • L. Sachar Pahupidi kooli lood <p>Sissevaateid kultuurilukku:</p> <ul style="list-style-type: none"> K. Ader, F. R. Faehlmann, Virumaalt pärit kirjanikud H. Mänd ja Jakob Liiv.
---	---

Põhimõisted:

algriim, allegooria, animafilm, epiteet, kõnekäänd, loomamuinasjutt, minajutustaja, müüt, pea- ja kõrvaltegelane, päevik, rahvalaul, riim, salm, tekke- ja seletusmuistend, tsitaat, tüüptegelane, valm, vanasõna, võrdlus.

Praktilised tööd ja lõiming kooliüritustega/õppeainetega

Eesti keel on **kõikide õppeainete õppimise vahend ja lõimingu lähtealus** õppeprotsessis. Kõiki õppeaineid õpitakse emakeele abil ja igal õppeainel on oma unikaalsed (samuti üldised) keelenõuded, seetõttu on keelelise suhtlemise oskuste kujunemisel igal õppeainel oma spetsiifilised, aga ka üldised

ülesanded. Eesti keele õpe näitab kätte suhted keele, mõtlemise ja õppimise vahel. Emakeeles õpitu on rakendatav kõikides õppeainetes. Enam kasutame võimalust lõimida eesti keele ja inimeseõpetusega.

Eesti keel: ilukirjanduslike tekstide kasutamine funktsionaalse lugemise arendamiseks.

Inimeseõpetus: loetud teoste põhjal saab arutleda ja arendada vestlust vastutuse, moraali ja eetika teemadel, mängida läbi erinevaid rolle ja situatsioone.

Lõiming kooliüritustega (arendab potentsiaalselt pea kõiki üldpädevusi, nt kultuuri- ja väärtuspädevus, sotsiaalne ja kodanikupädevus, enesemääratluspädevus, õpipädevus, ettevõtlikkuspädevus, digipädevus):

- kadri- ja mardipäev
- jõulupidu
- eesti kirjanduse päev
- EV aastapäev
- emakeelepäev ja eesti keele nädal (külas kirjanik, ajakirjanik, raamatukoguhoidja jne) • KIKO-klubi üritus
- etluskonkurss (tutvumine erinevate luuletajate ja prosaistide tekstidega)
- kino ja teatri ühiskülastused (töölehtede täitmine enne ja pärast külastust)
- vastavalt võimalustele koostöö näitlejate ja kirjanikega (nt Üllar Saaremäe - meie kooli vilistlane) • Koostöö Kohtla-Järve ja Jõhvi lasteraamatukogudega (uudiskirjanduse tutvustamine, viktoriinid)

Teadmised, oskused ja hoiakud

Õpilane:

- õpib tundma kirjandust ja pärimust rahvuskultuuri osana, tutvub eri rahvaste kirjanduse ja kultuuriga;
- arendab oma loovvõimeid, jutustamis- ja esitamisoskust, kirjutab eakohasel tasemel ja keeleliselt korrektseid kirjeldavas, jutustavas ja arutlevas laadis ning eri žanrites tekste, väljendab oma arvamust nii suuliselt kui ka kirjalikult;
- leiab, hindab kriitiliselt ja kasutab otstarbekalt eri allikates ja keskkondades pakutavat teavet; • õpib tundma ilukirjandusteose poeetikat, iseloomustab ja võrdleb teose tegelasi, kirjeldab süžeed ja olustikku ning sõnastab peamõtte, tõlgendab kujundlikku keelt ja rikastab oma sõnavara; • loeb, analüüsib ja mõistab jõukohase keerukusega eri žanris laste- ja noortekirjandust nii eesti kui ka maailmakirjandusest, loeb luule-, proosa- ja draamatekste, arendab oma lugemisoskusi; • rikastab lugedes oma mõtte- ja tundemaailma, täiendab enda kultuuri- ja kirjandusteadmisi, kujundab esteetilisi hoiakuid ja eetilisi tõekspidamisi.